

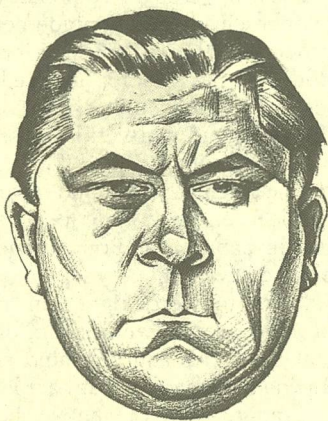
EEKELERS, Willem (Berg 2 september 1883 – Brussel 18 mei 1954).

Genoot als zoon van een havenarbeider die naar Antwerpen was uitgeweken, slechts rudimentair onderwijs. Eekelers werd achtereenvolgens metse-laarsknecht, fabrieksarbeider en metaalbewerker. Op twintigjarige leeftijd (1903) werd hij secretaris van de Werkersbond van Berchem (tot 1919). In de volgende jaren groeide zijn invloed in de **Belgische Werkliedenpartij** (BWP). In 1909 werd hij voorzitter van de metaalbewerkersbond en vanaf 1911 duwde hij als eerste secretaris van de socialistische arrondissementsfederatie de Antwerpse arbeidersbeweging in een marxistische richting. Met zijn Vlaamsgezinde opvattingen, een gevolg van zijn

socialistische overtuiging, zat hij op dezelfde golf-
lengte als de Antwerpse partijtop, die op taalgebied
radicale standpunten innam.

Nog vóór de Eerste Wereldoorlog was Eekelers van
dichtbij betrokken bij de oprichting van *Volksgazet*
en van 1915 tot 1918 gaf hij in Engeland als vak-
bondsleider *De Belgische Metaalbewerker* uit, waarin
de internationale politiek van **Camille Huysmans**
gesteund werd. Maar het was vooral na de Eerste
Wereldoorlog dat Eekelers als volksvertegenwoor-
diger (1919-1954) en hoofdredacteur van *Volksgazet*
blijk gaf van zijn Vlaamsgezinde overtuiging. Dat
de Antwerpse federatie na de oorlog op taalgebied
alle andere socialistische federaties overstemde,
was niet alleen het gevolg van de overstap van
Huysmans naar de Scheldestad, maar ook van de
invloedrijke positie van de kersverse hoofdredac-
teur van *Volksgazet*. In maart 1919 sprak Eekelers,
van wie *Het Handelsblad van Antwerpen* later zou
schrijven dat hij "de zware gang van een olifant en
de vlugge geest van een bokser" had, zich uit voor
de vernederlandsing van de Gentse rijksuniversiteit
en de volgende maanden liet hij zijn blad intensief
propaganda maken voor het zogenaamde **mini-
mumprogramma** zoals dat door de Antwerpse
BWP-federatie was aangenomen.

Na zijn verkiezing als volksvertegenwoordiger in
1919 en als gemeenteraadslid te Antwerpen in 1921
bleef hij zijn Vlaamsgezinde overtuiging trouw.
Naar aanleiding van de dood van **Herman van den
Reeck** tijdens de 11 juli-viering van 1920 lokte hij in

H.BERLEWI-28
ANVERS

W. Eekelers

Willem Eekelers was een Vlaamsgezind socialistisch
volksvertegenwoordiger (1919-1954) en hoofdredacteur van *De
Volksgazet*. Hij evolueerde tijdens het interbellum naar het
standpunt van een volledige eentaligheid in Vlaanderen. (AMVC)

de Kamer een incident uit en in hetzelfde jaar startte hij in *Volksgazet* een felle campagne voor **amnestie** voor veroordeelde activisten. Het was bovendien Eekelers die de initiatiefnemer was van de door de Antwerpse gemeenteraad in 1926 aangenomen amnestiemotie en die in 1928 door zijn optreden in de Kamer samen met Huysmans verantwoordelijk was voor het hoge aantal stemmen achter de naam van de ter dood veroordeelde **August Borms** tijdens een tussentijdse verkiezing (**Bormsverkiezing**). Hoewel hij op Vlaams gebied Huysmans in radicalisme voorbijstak, was hij in 1929 bereid om het **Compromis des Belges** te ondertekenen, dat nochtans de bescherming van taalminderheden niet uitsloot. Maar door in de volgende maanden en jaren de rechten van de **Franstaligen in Vlaanderen** te ontkennen volgde hij de weg die de BWP insloeg naar de volledige eentaligheid van beide landstreken. Zijn ongeduld op taalgebied werd nog bewezen door zijn interpellatie, samen met zijn partijgenoot **August Balthazar** en de **Frontier Herman Vos**, in de zaak-**Joris de Leeuw**, die in het leger geweigerd had Franstalige bevelen op te volgen.

Ook na de goedkeuring van de taalwetten van 1932 (**taalwetgeving**) bleef Eekelers, die in 1938 korte tijd minister was, belangstellen in de Vlaamse zaak. In het midden van de jaren 1930 maakte hij duidelijk dat hij niet weigerachtig stond tegenover een grondwetswijziging die aan de Vlamingen meer waarborgen op taalgebied zou geven en in 1939 was hij een van de ondertekenaars van het **Manifest van Antwerpen**, waarin de benoeming van de gewezen activist **Adriaan Martens** als lid van de **Vlaamse Academie voor Geneeskunde** werd gesteund. Als gevolg van de politieke crisis die daarvan het gevolg was, achtte hij de tijd rijp voor een nieuw **Compromis des Belges**.

Gezien zijn Vlaamsgezinde overtuiging viel het niet te verbazen dat Eekelers als schepen van onderwijs (1933-1938) de taalwet van 1932 op het lager en het middelbaar onderwijs liet toepassen in de Antwerpse gemeentescholen. In het jaar waarin hij afscheid nam als schepen, was het aantal Franstalige klassen in de kleuter- en lagere scholen op een totaal van 798 gedaald tot 45; de meeste daarvan werden door buitenlanders bevolkt. Bovendien werd tijdens zijn mandaat in 1933 het Museum van de Vlaamsche Letterkunde opgericht, het huidige **Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven**. Tijdens de oorlog leefde Eekelers ondergedoken, maar hij werd nadien opnieuw schepen van Onderwijs te Antwerpen; hij bleef dat tot zijn dood in 1954. Niet alleen was hij verantwoordelijk voor de **epuratie** in de gemeentescholen, maar ook voor de invoering van een vrij conversatie-uurtje Frans. Dat Eekelers in 1945 niet weigerachtig stond tegenover het aanleren van de tweede landstaal, maakte duidelijk dat voor hem de V.B. haar doel bereikt had. In

de volgende jaren zou hij zich in taalaangelegenheden niet meer laten opmerken. Bovendien was in de nationale politiek zijn rol toen uitgespeeld, hoewel hij in 1946 en 1947 tijdens het eerste-ministerschap van Huysmans nog een tijdlang waarnemend burgemeester was.

WERKEN: *Het roode hoekje* (met een inleiding van Emmanuel de Bom), 1922; – *Hebben de arbeiders een vaderland?*, 1925; – ‘Hoe De Gruyter directeur werd te Antwerpen’, in *Doctor Jan Oskar de Gruyter 1885-1929*, 1934; – *Vooruit voor 't Plan. Redevoering*, 1934; – *Het Plan van den Arbeid toegelicht*, 1935; – *Een biographie van Camille Huysmans*, 1964.

LITERATUUR: *Gedenkboek Willem Eekelers 1883-1954*, 1955; – C. Huysmans, *Een biografie van Willem Eekelers*, 1964; – M. Vanhaegendoren, ‘De politieke houding van de BWP en vooral van de Vlaamse socialisten tegenover de Vlaamse Beweging (1919-1929)’, in *Politica*, jg. 14, nr. 2 en 4 (1964), p. 103-113 en p. 293-310; jg. 15, nr. 1 en 4 (1965), p. 17-28 en p. 134-157; – L. Wils, ‘Bormsverkiezing en Compromis des Belges. Het aandeel van regerings- en oppositiepartijen in de taalwetgeving tussen beide wereldoorlogen’, in L. Wils, *Vlaanderen, België, Groot-Nederland. Mythe en Geschiedenis*, 1994, p. 321-383.

JAN HUNIN